

Proloog

Mai 1945

TOM GRUVBERG SAI aru, et asi on riskantne, suisa eluohtlik, kuid ta oli Vilho Björkile lubanud, et tuleb kaasa. Suure saladuskatte all laskuvad nad mahajäetud kaevandusse, kus endistel aegadel hõbedat kaevandati.

Kui nad teele asusid, oli ikka veel pime ja öösel vastu aknaruute rabistanud vihm äsja lakanud. Tom hoidis kindlalt käes karbiidlampi, mis heitis tumedatele kuuskedele ja libedatele juurtele heledat valgust. Seljakott oli raske, seal olid dünamiit, köis ja bensiinimootoriga puur, *cobra*, mille ta oli salaja metallitöökojast võtnud. Suruõhupuuriga oleks olnud parem dünamiidipulkade jaoks auke puurida, kuid see oli konarlikul maastikul liikumiseks liiga raske. Vilho kõndis rajal tema selja taga, vasar ja kirka õlal. Nende all oli Ormtjärnen. Sätendav must silm, mis näis pilgutavat, kui pilverüngad kuuvalguses järve kord peitsid, kord näitasid.

Hetkel, kui Tom laskis ennast pehmeks rääkida, olid Vilho sõnad kõlanud nii: „Nad ei saanud kaheksateistkümnenda sajandi lõpus kogu hõbedamaaki välja toodud. Üks mees ei sallinud kaevanduse töödejuhatajat ja ütles, et see on aheraine, ehkki hõbedamaak ulatus kaugemale.” Seda saladust anti edasi isalt pojale, kuni see jõudis Vilhoni. Ja nüüd pühendas ta sellesse saladusse oma parima sõbra Tomi.

Vilho esivanemad olid Savolaxist pärit metsasoomlased, kes said asustamata maade ülesharimise eest maksuvabastuse.

Alepõllundus ja söepõletamine ning hiljem ka kaevandused vajasid tööjõudu. Hälleforsi piirkonna esimene soomlasest uus-asukas, kelle nimi oli Simon, asus elama Sängeni järve äärde. Hõbedaleiukohad avastas aastal 1634 tema poeg Göran, kes oli kavatsenud saladuse enda teada jätta, kuid lobises purjuspäi kogemata välja.

Vilho seisatas, et hinge tõmmata. „Tuleks öelda hõbedakaevandused, sest kaevanduskäike on rohkem kui üks,” ütles ta ja näitas kaardilt, kuhu nad lähevad. Alevik, mis asus sealsamas lähedal, kandis samuti nimetust Silvergruvan. Ta hingeldas ja pidi vahetevahel seisatama, et kõhida. Tiisikus oli hiljuti võtnud tema isa. Ilmselt kandis temagi nakkust. Vilho oli seitseteist aastat vana, Tom samuti, kuigi pool aastat noorem. Oli üksnes aja küsimus, kui kaua Vilho granaadivabrikus tööl käia suudab. Aga kuna rahu on käega katsuda, pannakse see tehas arvatavasti varsti kinni. Tom töötas Hälleforsis metallitöökojas. Paljud töörealised mehed olid sõjaväkke võetud, kui rahu sõlmitakse, tulevad nad tagasi. Vilho kartis, et võib oma tööst ilma jääda, kui leidub teisi, kes paremini kõlbavad. Sellepärast ta nii meeleheitlikult alla kaevanduskäiku minna tahtiski, et leida hõbedamaaki, mida tasuks kaevandada, pärast seda kavatses ta Noras kaevandusameti juhatajalt leiukohta enda ainuomandisse nõuda. Ta lootis, et säästetud rahast jätkub nii riigilõivuks kui ka sinnasõiduks.

Nad jätkasid teekonda ning vestlesid tasahääli sõjast ja sellest, mida rahu tähendab.

„Mõelda vaid, et see raibe ennast ära tappis,” ütles Tom. Nad olid eile Nerikes Allehandast lugenud, et Adolf Hitler sooritas enesetapu. Enne seda oli Saksa raadio teatanud, et ta langes kõrgema ülemjuhataja ametipostil olles. Niisiis oli see vale.

Vilhot tabas uus kõhahoog. „Saad aru, ta peitis ennast sada viis päeva seal punkris, varjas ennast kuueteistkümnendast jaanuarist saadik. Lugesid ju ise, mis ajalehes kirjutati. Punker, kus ta ennast maha lasi, asus riigikantselei all, selle seinad olid kuradima paksud!

Ja mida teeb Hitler päev enne põrguvärvale koputamist? Abiellub! Kui mul oleks veel üks päev elada, ei võtaks ma naist, vaid jooksin ennast maani täis.”

„Kas peab valima? Mina tahaksin abielluda ja ennast maani täis juua,” lausus Tom naerdes.

Tee peal rääkis Vilho kogu aeg Hitleri surmast. Tomi see uudis nii väga ei paelunud. Tema tahtis neid ees ootavaks ülesandeks valmistuda. „Kust sa tead, et kaevanduskäik vett täis pole? Sellepärast ennevanasti ju loobutigi, et kui kaevanduskäigud sügavemale läksid, oli raske vett eemal hoida.”

Vilho võttis soni peast ja sügas lühikeste mustade juustega pead. Tema pruunid silmad särasid innust. „Sa ei tea paljusid asju. Ma olen seal koos isaga käinud, enne seda, kui ta haigeks jäi. Põhjas on kõige rohkem meetri jagu vett. Aga ole valmis selleks, et vesi on jääkülma.”

Nad läksid Vilho näidatud suunas edasi. Mets lõppes ning Vilho peatus. Võttis soni peast, lehvitas sellega endale tuult ja ahmis õhku. „Seal see ongi,” sõnas ta ning tema näole valgus naeratus.

Veidi aega hiljem seisid nad kivihunniku ees, samblast ja mullusest kulust ulatusid välja teravad nukid. Pisut kaugemal leidsid nad graniidi seest peaaegu umbekasvanud sissepääsu kaevanduskäiku. Natuke kaugemal käigus avastasid nad püstloodis šahti, mis viis otsejoones maa alla. Tom astus ligemale, lamp käes. Kaeveõõs oli alguses sujuvalt ümmargune, mis näitas, et seda ei tekitatud lõhkamise abil. Selle asemel oli kivisse tuli tehtud ja siis kive tükkaaval välja raiutud, nii moodustus sujuva vormiga kivisein. Mingisugune redeli moodi asjandus viis allapoole mäe sisemusse. Tä mõtles, kui pehkinud astmed olla võivad ja kui palju maad on kaeveõõne põhjani. Neile löi vastu ebamäärane kirbe lehk nagu surma enda hingeõhk.

„Isa ronis siit alla,” ütles Vilho innukalt. „See pole nii ohtlik, nagu arvata võiks. Minu esiisad kasutasid parimat puitu ja šahti katus kaitses vihma ja lume eest. Ma ei karda. Ma võin

esimesena alla ronida, siis lased sina vasara ja seljakoti alla ja ronid järele.”

Tomil oli äkitselt hirmust süda paha. Ta polnud pärast eileõhtust rukkijahuputru midagi sünnud. Õõnes tunne võis olla tingitud tühjast kõhust. Või hirmust. Ta noogutas vastuseks, et mitte argpüksina näida. Kas ta saab nüüd surma? Ta mõtles Estrile, kellega oli laupäeval tantsuplatsil kohtunud, nagu ka igal laupäeval enne seda. Varem olid Lihuniku-Erik ja tema küdi parve kõiega üle Svartälveni Krokbronsparkenini vedanud, aga nüüd, kui sõjavägi oli silla ehitanud, maksis selle ületamine viis ööri. Tomil ei olnud üleliigset viit ööri, mitte siis, kui peab tantsupileti ostma, seega ujus ta üle jõe, riided päästerõnga peale pampu seotud. Ja Ester tuli, nagu oli lubanud. Nii kaunis oma lillelises kleidis, mis liibus erutavalt tema rinnale ja saledale pihale. Kui ta kõndis, tantsisklesid tema seljal pikad tumedad juuksed. Pärast suudlusi ja silitusi, mis Tomi püksid paisuma ja mõistuse kaduma panid, läksid nad teistest eemale ja leidsid rohetavas põõsastikus oma pesa. Seal sai Ester tema omaks, andus talle täielikult ja häbenemata. Selle hetke lummuses tegi Tom abieluettepaneku. Ning Ester ütles ilma edvistamata ja mõtlemisaega palumata „jah”, nagu mõtleks ta seda tõsiselt.

Tom mõtles temale iga hetk, kui ei pidanud millelegi muule mõtlema. Ka praegu mustavasse šahti vaheldes mõtles ta Estrile. Tüdruk oli nii ilus, võib-olla mõnikord pisut kurb, aga kui ta naeris, muutus kõik tema ümber helgeks. Ta oli hiljuti Stockholmist siia kolinud ja elas Ormtjärneni ääres vanaema Rakeli juures ning töötas Herrgårdenis. Rohkem Tom ei teadnud. Teel kaevandusse oli ta Vilhole tunnistanud, et on lootusetult ja kõrvuni armunud. Et Vilho taipaks, kui tõsine lugu on, rääkis Tom kosimisest ja kinnitas, et Ester saab tema naiseks. Ta oli arvanud, et Vilho naerab ta välja ja ütleb, et nad on liiga noored, kuid Vilho muutus surmõõsiseks. Tema sõnad tulid nagu piitsahoovid. „Hoia temast eemale, Tom. Ta pole sinu jaoks,” ütles Vilho.

Tom küsis, mida Vilho sellega mõtleb, kuid sõber ei vastanud. Praegu kaevanduskäigu juures seistes oli see väljaütlemata asi nende vahel, terav nagu granaadikild. Tomile turgatas pähe, et Vilho võib ka Estrisse armunud olla.

Vilho oli hakanud redelist alla ronima. Tom kummardus lampi hoides ettepoole, nägemaks, kui kaugele ta on jõudnud. Hall olend liikus täiesti mustas augus halliks tõmbunud puidust võrgus alla-poolle nagu rasvane ämblik. Vilho hingamine kostis nagu lõõtsutav kaja surmariigist. Äkitselt murdus üks redelipulk ja Vilho jäi käsipidi rippuma. Tom tundis, kuidas hirmujutt kerest läbi käis, ja löi vaaruma, nagu oleks ta ise tasakaalu kaotamas. Kuidas ta Vilho üles saab, kui too ennast raskelt vigastab? Keegi ei tea, et nad siin on. Kuid Tom võis peagi taas kergemalt hingata. Vilho oli paljudest tugevam ja ronis edasi alla pimedusse.

Tomi vanaema oli rääkinud, et ennevanasti hiivati maagikaste üles hobuste jõul või sõtkeveski abil, kus täiskasvanud inimesed oravarattas ringi tammusid.

„Ptüi, kurat, küll on külm vesi! Lase kähku seljakott alla!” Kui Tom seda tegi, kostis mäesügavusest uuesti Vilho vandumine. „Siin vedeleb haisev rebane. Ma astusin raipale peale. Tere tulemast alla!”

„Juba tulen!”

Vilho oli lühikest kasvu ja tugevate lihastega, Tom seevastu pikk ja kõhn ning tal hakkas pea kergesti ringi käima. Tomi meelest ei teinud see asja paremaks, et Vilho teda takka kiirustas. Nad peavad dünamiidi jaoks augud puurima. Tee alla oli õõtsuv õudusunenägu, ent viimaks jõudis Tomgi põhja ja suundus kaevanduskäiku.

„Siin on varem lõhatud,” sõnas Vilho. „Peaks me mitte kogemata mõne peidupulga otsa sattuma.” Tema pinevil näoilmes peegeldus tõsidus.

„Peidupulga?” Tom polnud kindel, mida Vilho silmas peab.

„Sellest ajast saadik, kui viimati siin oldi, võib dünamiiti alles olla, mõni lõhkemata laeng. Kui me valesti puurime ...”

Ta tegi kätega plahvatust imiteeriva žesti. „Aga nüüd oleme siin. Näita tuld, et ma korralikult näeksin.” Vilho osutas, kuhu nad peaksid dünamiidi jaoks augud tegema.

Tom võttis puuri, kuid märkas, et käed värisevad. Õnnetuse edasilükkamiseks rääkis ta närviliselt: „Vanade puuridega võisid teraseliistakud silma lennata,” ütles ta. „Minu vanaisa jäi ühest silmast pimedaks. Vanasti, kaevandusetüdrukute ajal, kui kasutati tigupuure, oli sageli naiste ülesanne puuri ringi ajada, sel ajal kui mehed vasaraga löid. Naistele maksti nende töö eest meestega võrdset palka. Aga kahekümnenda sajandi algul keelati naistel kaevanduses töötada. Paljud vigastasid oma käsi nii rängalt, et ei suutnud ennast enam elatada.”

Tomi vaarema oli kaevandusetüdruk olnud ja ühe käe sõrmedest ilma jäänud. Mees, kelle käes oli olnud vasar, abiellus temaga sulaselgest süütundest. Vaene naine ei suutnud ju enam endale elatist teenida. Ilma sõrmedeta mitte. Tomi pani judisema mõte, mis tunne oleks elada kellegagi, keda sa oled nii raskesti vigastanud. Elada koos süütundest, mitte armastusest.

„Mis sa passid?” käratas Vilho. „Nii kuramuse külm on ja sina patrad aina vanadest asjadest.”

„Olen vait,” sõnas Tom ja tõmbas bensiinimootori käima. Ta pani puuri vastu kivi ja alustas tööd.

Kui dünamiidiaugud piisavalt sügavad olid, olid jalad jääkülmas vees juba ammu tuimaks muutunud. Nad olid vilumatud ja puur jäi mitu korda kinni. Aega kulus mitu tundi. See, et nad õhku ei lennanud ja hakkama said, oli kergendus.

„Kas süütenöör on endiselt kuiv?” küsis Vilho ja naeratas ebaühtlaste valgete hammaste välkudes. Muidugi oli tal hirm olnud, kuid ta polnud tahtnud seda välja näidata.

Tom naeratas vastu. Pinge andis järele, kui lõpuks ometi võis hakata üles šahti suudme kohal läbi taimestiku paistva koiduvalguse poole ronima. Valitses peaaegu täielik vaikus, kui tuule toodud tedremängu heli maha arvata. Eemalt kostis kulisevaid

ja kaagatavaid hääli, mis läksid mõnikord üle kisaks, kui isased emastele mulje avaldamiseks samblal kaklesid.

Vilho pani süütenööri tule otsa ja nad kiirustasid varjule. Ootasid pauku, mida ei tulnudki.

„Mida kuradit!” hüüatas Vilho viimaks ja hakkas siis otsustaval sammul kaevanduskäigu poole minema. „Peame alla šahti minema ja vaatama, mis viltu läks. Ega sa ometi araks löö! Äkki kukkus süütenöör vette ja kustus ära või tuli lahti?”

Vilho ronis alla ja Tom aeglaselt tema kannul. Ta ei tahtnud argpükski nime saada. Ometi oli tal hirmust süda paha. Ta oli näinud, mida dünamiit võib kehaga teha. Nüüd on asi tõsine. Ja ikkagi läks ta kaasa. Redelipulk redelipulga haaval järgnes ta Vilhole alla pimedusse, lamp käes.

Kui Vilho põhja välja jõudis, käis pauk. Maa-alune õõs kõmises. Heli ja mäe värisemine vibreeris läbi keha ning Tom kukkus kääskaela alla, lamp ikka veel kramplikult käes. Ta kuulis, kuidas varisevad kivid šahti põhja vette plartsatasid, ja siis saabus vaikus. Kohutav vaikus. Ta lamas jääkülmas vees ja vahtis üles hallika valguse poole. Lamp oli vees ära kustunud. „Vilho, kus sa oled? Oled sa elus?”

Kostis sõbra nõrk ägamine. Ta oli elus. Tom roomas ligemale. Tal olid kõrvad lukus ja ta ei kuulnud hästi. Ta katsus valutavat vasakut kõrva ning tundis midagi sooja ja märga, ilmselt oli see veri. Vasak käsi tuikas valust, mis muutus tugevamaks, ning õudust tundes veendus ta parema käega kobades, et sõrmi ei ole. Ta mõtles, et valu peaks tugevam olema, mõtles, et valu tuleb hiljem, murrab sisse tohutu jõuga nagu siis, kui väikese varba vastu teravat nurka ära lööd. Kuigi hullemini. Tom kobas parema käega mööda krobedat kiviseina. Libistas käed läbi vee, sai rebasekorjusest kinni ja lasi karjatades lahti. Seejärel tundis ta midagi, mis oli vist Vilho jalg. See oli kivilasu all kinni. Tom kobas kätega tema pead. „Vilho!”

Vilho hääl oli üksainus kähin. „Ma suren siin. Olen kinni ja jooksen verest tühjaks.” Sõnad tulid katkendlikult. „Aita mu ema ja mu õdesid-vendi, kui saad. Mu onu hoolitseb nende eest ja mu nõbu Matti. Aga tee nende heaks, mida suudad.”

„Sa ei sure! Ma kutsun abi.”

„See ei jõua kohale. Tom, kuula mind! Silme ees läheb mustaks, mul pole enam pikka pidu ja on üks asi, mida sa pead teadma. Olen sellest rääkimist edasi lükanud. Sest see on raske.” Vilho hääl muutus sosinaks. Sõnad jõudsid vaevu Tomi kõrvu. Aga kui jõudsid, siis kohutava jõuga. Vilho jutt tekitas Tomi hinges suurema hävingu kui äsja plahvatanud lõhkelaeng.

„See pole tõsi,” ütles Tom, kui oli kuulnud piisavalt, et kogu sisu taibata. Ta tahtis seda endast eemal hoida.

„See on tõsi, Jumal on mu tunnistaja. See polnud karu, kes su isa ära tappis. See oli karistus tema tehtud kurja eest.”

„Aga sellest, millest sa praegu mulle rääkisid, pole sa enne kellegi sõnakestki poetanud?” küsis Tom vapustatult.

„Kui ma ellu jään, pean seda pastorile tunnistama! Ma ei saa kauem sellest vaikida. Tõde sinu isa ja tema teo kohta peab välja tulema!”

Järele mõtlemata tõmbas Tom ühe kivi ligemale ja lõi sellega sõbrale pähe. Kivist tabatud luu ragin ja pehmete kudede lirtsumine panid Tomi aduma, mida ta oli teinud. Kuid ta tagus ikkagi edasi, kuni polnud enam mingit kahtlust, et Vilho on surnud.

Siis istus Tom jääkülma vette ja nuttis oma parima sõbra surma pärast. Nuttis meeletehete, hirmust ja jälestusest. Aga tal ei olnud muud valikut, kuigi see tegi temast mõrtsuka. Ta peab siit minema saama, peab juhtunu unustama. Muidu on temaga kõik.

Alles siis, kui ta suure vaevaga üles aovalguse kätte ronis ja selgesti nägi, et vasakul käel on kolm sõrme puudu, minestas ta valu pärast.

1

KRISTOFFER BARK ÄRKAS enne kella. Ta tegi kohvi ja otsustas istuda rõdule jaheduse kätte. Sügise värvid olid hakanud vaikselt mänguväljakut ümbritsevate puude lehestikku sisse hiilima. Ta vaatas küngast ja põllulilled riba, mis oli istutatud mesilastele ja liblikatele restoraniks. Selles pargis oli ta mänginud oma tütrega siis, kui tema ja Ella veel abielus olid ja samas piirkonnas neljatoalises korteris elasid. Ta kuulis ikka veel kõrgele kiikuva Vera imelist naeru. Temas oli nii palju naeru ja elurõõmu, kui ta väike oli. Kuigi Vera on praeguseks juba viis aastat surnud, on ta alati tema kõrval.

Kui Bark bussiga linna sõitis, helistas talle piirkonna politseiülem Regina Zimmermann. Olgu Kristoffer kell üheksa tema kabinetis. Ülemuse juurde kutsumine ei tähendanud head. Viimasel aastal oli Bark juhtinud rühma ümberpaigutatud kolleege. Nad pidid koos tegelema vanade lahendamata juhtumitega ning Bark oli enda käsutusse saanud tornikambri, mis asus politseijaoskonnas toimuva keskpunkti turvalises kauguses. Bark oli olnud valmis leppima madalama palgaga, et mitte töötajate eest vastutada, kuid Zimmermann oli olnud kõigutamatu. Nüüd, kui rühm oli kenasti tööle hakanud, oli Bark sügavas mures selle pärast, et nad võidakse kokkuhoiu eemärgil likvideerida. Vaatamata isiklikele puudustele ja vigadele olid nad siiski koos häid tulemusi saavutanud.

Kuigi lift oli olemas, läks Bark üles tornikambrisse mööda kipakat treppi. Lift oli liiga aeglane. Tornikamber oli õiguskeskuse peal nagu kuup. Selle suured aknad avanesid kolme ilmakaarde ning koridorist ja kööginurgast eraldasid seda klaasid. Otse kööginurga vastas oli Ingridi konku. Tema töötas kõige paremini siis, kui teda ei segatud.

Ingrid ja Alex olid kohal, kuid Henrik oli teada andnud, et on haige lapsega kodus. Noorim lastest, Nisse, oli nakatunud

pisikutega, mis parasjagu lasteaias liikvel olid. „Kasutades Henriku enda sõnu: neetud pisikud, millega kaasneb palavik, roheline tatt ja lahtine kõha,“ jätkas Alex ning heitis pealiigutusega musta tuka tagasi, nii et intensiivsed tumesinised silmad nähtavale ilmusid.

„Aitäh, sellest piisab,“ lausus Bark, et üksikasjalikumast kirjeldusest pääseda. Eelmisest uurimisest oli jäänud omajagu paberitööd teha. Ta uuris, kuidas see edeneb, ja töö käis. Kui Bark tõusis, et kohtumisele minna, peatas Ingrid ta käeliigutusega. „Kas keegi teist on mu mobiili näinud? Ma olen proovinud sellele helistada, aga helinat pole kuulda.“

„On sul seadmeotsing sisse lülitatud?“ küsis Alex.

„See pole kunagi sees olnudki,“ vastas Ingrid ärritatud ilmel.

„Millal sa mobiili viimati kasutasid?“ küsis Bark.

„Täna hommikul. Keegi naine helistas ja tahtis midagi müüa, kuigi ma olin varem öelnud, et nad minu kontaktandmed ära kustutaksid. Ma ütlesin, et lindistan kõne selleks, et andmekaitse-seadusest paremini kinni peetaks,“ seletas Ingrid ja pööritas silmi. „Aga see helistaja ütles, et ta ei ei tea, kus see, „see andmekaitse-seade“ asub.“ Ingrid naeris.

Kui Bark kell üheksa ülemuse kabinetti jõudis, oli Zimmermanni uks lahti. Mobiil õla ja kõrva vahele kiilutud, sobras ta paberites, et siis tavapärastel mööda pörandat tammuma hakata. Kõrge kontsaga kingad kõpsusid parketil, ta ise ümises midagi vastuseks sellele, mida telefonis öeldi. Regina Zimmermann oli üle kuuekümne, kuid tal oli figuur nagu teismelisel ning pikad kriitvalged juuksed pealaele hobusesabasse seotud. Nagu tavaliselt, oli tal seljas meresinine rätsepakostüüm ja meik tagasihoidlik.

Ta kutsus Barki käeviipega sisse ja pani nimetissõrme suule märgiks, et Bark peab vait olema.

Bark noogutas näitamaks, et sai aru, ning istus tugitooli. Juba kaugelt oli kuulda, et Zimmermann räägib Gaby Widega, prokuröri, kelle sünnituse Bark oli piirkonnahaigla B-ukse ees

autos pingelises olukorras vastu võtnud. Nüüd oli prokurör taas tööol pärast seda, kui oli väikese Rutiga hästi lühikest aega vanemahpuhkusel olnud.

Gaby rääkis valju häälega ja Bark kuulis iga viimast kui sõna. Jutt käis politseinikust, kes riietusruumis varguselt tabati. Gaby ise oli rahakotist ja sigakallitest tossudest ilma jäänud ja kellelgi teisel oli toidukarp pidevalt pihta pandud.

„Hüva, ma tegelen sellega pärast lõunat,“ ütles Regina ja lõpetas kõne. Ta vaatas Barki, pilgus kerge hämming, justkui ei taipaks kohe, mida too seal teeb. Siis jõudis pärale.

„Asi on mõrvauurimises. Kas sa saad Hälleforsi minna? Marjakorjaja leidis rabast surnud imiku. Piirkond on tõkestatud ja kriminalistid kohal. Ma tahan, et sina ja su rühm seda uuriks. Mingeid muid ressursse mul parasjagu anda ei ole, kuniks teame, millega tegu. Eeluurimist hakkab juhtima Gaby Wide.“ Zimmermann pidas vahet. „Ma kutsusin su siia, et saaksime koos otsustada, kas sa tuled mõrvauurimisega toime olemasolevate jõududega.“

„Me oleme seda ennegi teinud. Kas on midagi, mille üle kurta?“ Kristoffer Bark andis olukorrast ülevaate. „Henrikul on viis last, ta on umbes viiskümmend protsenti ajast haige lapsega kodus. Aga kui ta kohal on, teeb ta uurijana suurepärase tööd. Alexil on probleeme impulsikontrolliga, sellepärast ei saa te teda pingelistes olukordades kasutada. Ta on kiire mõtlemisega ning mul on teda veel natuke aega autojuhiks vaja, ja veel on Ingrid, kellel oli hiljuti ränk närvivapustus. Ta keeldub haiguslehte võtmast. Ma tean, et teda saab uurijana kasutada. Ta on oma-moodi võlur, kes leiab andmeid registritest ja vanadest arhiividest, ja selle, mida ta sealt teada ei saa, uurib ta välja tuttavate tuttavate kaudu.“

„Kas Ingridil pole mitte aeg varsti pensionile minna?“ Zimmermannil ja Ingridil oli omavahel ütlemist olnud, ning Ingridist lahtisaamine oli vist pigem soovmõtlemine.

„Seda ma küll ei usu.” Bark tõmbas sügavalt hinge ja jätkas: „Veel oli meil Sara, keda enam meie seas ei ole, nagu sa tead.” Bark tundis kurgus klompi ja kiirustas jutuainet vahetama. „Sa ütlesid, et tegemist on mõrvauurimisega. Mul on veel ühte uurijat vaja ja tahaksin Mia Bergerit appi,” asus ta otse asja juurde. See oli katse tuua Mia koju Stockholmist, kuhu ta oli ajutiselt viidud. Kristoffer lootis, et tema näost pole näha, kui tähtis see talle on. Mia oli olnud tema psühholoog ning tema Miasse niihästi sobimatult kui ka päästmatult armunud.

Regina naeris. Tema naer polnud õel, pigem märk sellest, kui lootusetu Barki soov on. „Ei tule kõne allagi, praeguses olukorras küll mitte. Kui sa oled kohapeal asja hinnanud, arutame seda uuesti koos Gabyga. Me ei tea, kas tegemist on mõrvaga. Veel vähem on meil kurjategijat, keda profileerida. Ja Mia on ekspert just sellel alal.”

„Mia Berger on suurepärane uurija ja ülekuulamise juht, ehkki ta on teenistuja.” Bark teadis, mida Zimmermann teenistujatest arwab.

„Ma tean seda, aga praegustes oludes vajatakse tema oskusi Stockholmis rohkem.”

Polnud enam midagi öelda. Bark läheb Hälleforsi. Oma ebatavalise epilepsiadiagnoosi tõttu oli tal ajutiselt keelatud autot juhtida. Ta peab küsima, kes keegi on tornikambrist lahkumiseks piisavalt krapas. Alexile tavaliselt meeldis see, kui sai kontoritöö katki jätta.

Alex istus köötsakil ja vahtis arvutiekraani, ohkas raskelt, tegi tooliga pool tiiru. Kontoritöö ajas teda kihhelema, tal oli raske igavana tunduvaid ülesandeid lõpule viia.

„Mul on vaja, et sa mind Hälleforsi viiksid,” sõnas Bark. „Marjakorjaja leidis umbes tund aega tagasi mingis Tyskmosseis imiku. Ainult umbes kuu vanune titt.”

„Kui õudne,” lausus Ingrid. „Kas see juhtus just praegu?”

„Ma ei tea rohkem midagi. Kriminelistid ja üks Karlskoga patrull lähevad sinna. Meie kuulame marjakorjaja üle.”

„Kas Hälleforsis oma politseid ei ole?” küsis Alex arvutist välja logides.

„On küll,” kostis Ingrid ja tegi oma sülearvutis kiire otsingu. „Harilikult on neil jaoskond avatud esmaspäeviti ja neljapäeviti kella üheksast kolmeni, aga haiguste tõttu ei ole täna jaoskonnas kedagi. Karlskoga politsei asendab neid.”

Alex heitis taas tumeda tuka näolt. Tema silmad särasid. „Okei, esmaspäeviti ja neljapäeviti ei tasu pangaautomaate õhku lasta. Üks mu semu rääkis, et mõni aasta tagasi lasi keegi Hälleforsis pangaautomaadi õhku.”

Ingrid lükkas lugemisprillid vööni ulatuvatele hallidele juustele ja kohendas oma batiktehnikas värvitud tuunikat. „See oli ammu. Aga küllap on neid omajagu õhku lastud. Dünamiiti saab seal põhjas kergesti kätte ja see on muutunud konfliktide lahendamise loomulikuks osaks,” ütles ta kiretult. „Seitsmekümnendatel kutsuti Hälleforsi väikeseks Chicagoks. Tollal lasti politseijaoskonna üks mitu korda dünamiidiga puruks. Arvatavasti mõni mujalt pärit tüüp ei teadnud, et pank asub korrus allpool. Või oli kellelgi politseiga kana kitkuda. Ükskord panid huligaanid politseimaja ukse ette surnud põdra. Nad olid Ristiisa hobusepeast kuulnud ja tahtsid seda üle trumbata. Tänapäeval on suhted kohalike elanike ja politsei vahel lugupidavad ja head. Aga Hälleforsis võib endiselt raske olla tunnistajaid rääkima panna. Sul võib raskeks minna, Bark.”

Kristoffer hakkas kärsituks muutuma ja läks ukse poole, kuni Alex arvutist välja logis ja oma asjad kokku korjas. „Kuulujutud liialdavad. Minu arust on tõestatud, et politseimaja üks lasti ainult kahel korral õhku, üks kord käsigranaadi ja teine kord tavatult suure koguse dünamiidiga.”

Ingridil oli veel midagi lisada. „Ma tean juhtumisi veel seda, et mõni aasta tagasi olid politseimaja ukсед avatud. Tookord varastati

koridorist meetrikõrgune kanepitaim ja asitõendite laost mõned hašišipiibud.”

Barki see ei üllatanud. „Hiljuti kirjutati ajalehes inimesest, kes kasvatas kasvuhoones kanepit ja ajas süü kanade kaela. Ta ütles, et kanepiseemned on nende toit.”

„Mis sellest siis sai?”

„Räägime mõni teine kord.” Bark kibeles teele asumata, kuigi kohapeal oli politsei olemas. Tunnistajaid on ilmselt rohkem. Imegi ei saa lihtsalt kaduda või oma jalal rabasse minna. Keegi pidi lapse ära tapma või ta sinna surema jätma.

2

TERVE KAHEKSAKÜMNEKILOMEETRISE AUTOSÓIDU Hällefors oli Alex harjumatu vaikne. Tegelikult sobis see Barkile, et sai veidi aega mõtteid koguda, kuid siiski tundus talle, et peab kolleegi käest küsima, kas miski teeb talle muret.

Alex pööras korra pilgu teelt. „Ma olen ema pärast mures.”

Barkil võttis rinna alt õõnsaks. Alex oli Mia Bergeri poeg. Kui poiss praktikandina rühma tuli, polnud Barkil sugulusest õrna aimugi. Teda üllatas see, et Mial on poeg ja et nad hakkavad koos töötama. Parimal juhul pole Alex veel aimanud, et Barkil on tema ema vastu tunded. Bark lootis, et häälest pole kuulda, kui mures ta on. „Ma kuulsin, et Mia on Stockholmis. Kas midagi on juhtunud?”

Mia oli rääkinud, et tal oli varem olnud destruktiivne suhe mehega, kes praegu vangis istub. Kas jutt on sellest segasest? Alexi lapsepõlv kasuisa seltsis oli olnud sulaselge põrgu, sellest oli Bark aru saanud. Mia jutu järgi oli see mees olnud täielik psühhopaat. Mia oli mitu aastat püüdnud temast vabaneda. Kui Mia asjad nii kaugele sai, et mees kohtus süüdi mõistetati, vahetasid nad Alexiga

nime ja läksid põranda alla. Mia on naine ilma minevikuta. Alex ei olnud samuti saanud endast midagi rääkida. Säherdune võim oli Mia eksil nende elu üle, ehkki ta istus vangis.

„Ema ei tahtnud Stockholmi minna. Ma ei saa öelda, miks, aga seal on suurem oht, et ta ära tuntakse. Juhtus üks seletamatu asi ...” Alex äigas käega läbi oma mustade juuste ja näis vaagivat, kui palju öelda.

Bark püüdis aidata tal infot lagedale laduda. „Sa tead, et võid mind usaldada. Kui midagi peaks juhtuma, teen ma kõik, mis minu võimuses, et teid aidata.”

„Ema ju ei taha kedagi ohtu seada. Minu kasuisa on ohtlik. Sa ei taipu, mida ta on valmis tegema! Sellepärast ema üksinda elabki.”

„Kui sulle sobib, võid vabalt mulle rääkida, mis juhtus.”

Alexi käes hakkasid roolil värisema ja ta jättis auto teeserva seisma. „Ma ei tea, kas ...”

Bark adus, et lugu on tööpoolest hull. „Sa tead, et võid mind usaldada. Ma ei räägi kellelegi.”

Alex otsustas rääkida, nagu asi on. „Ema ütles, et nägi seda raibet. Ma ütlesin talle, et küllap ta eksis. Aga tema on kindel. See juhtus Stockholmi keskvaaksalis. Mees tuli metroost ja ema rongi pealt. Mees jäi seisma ja vaatas Pocketshopis raamatuid. Ema on täitsa kindel, et see oli tema.”

„Kas see mees nägi teda?” Bark tundis kõhus pistet. Miaga ei tohi midagi halba juhtuda. Ta peab kõik teada saama ja Miata aitama, kui too ohus on.

„Jah, ta vaatas emale otsa ja muigas oma vastikut muiet. Aga ema ei usu, et mees talle järele tuli. Otsekohe, kui ema hotelli jõudis, helistas ta advokaadile, kes teda kohtus esindas, ja too uuris vanglast järele.” Alex raputas pead. „Aga see paganama psühhopaat istub seal. On kogu aeg vanglas olnud, pole linnaluba saanud ega midagi. Täiesti *fucking* arusaamatu, sest ema oli surmkindel. Ta ei julge Stockholmi tööle edasi jääda ja tuleb siia. Rongi või bussiga tulla pole kuigi turvaline. Ma lähen homme hommikul talle järele

ja toon ta koju. Ta ütles, et ma ei tohi oma autot võtta, kui too hull teda jälgib. Nii et rendin auto.”

Bark oli just kavatsenud ennast Miat koju tooma pakkuda, kui talle meenus, et ei tohi enne autot juhtida, kui epilepsia kontrolli all on. Nad rääkisid veel Mia turvalisusest üle poole tunni, kuni olidki Hälleforsis. Alex kartis, et Mia hakkab hulluks minema, kui näeb keset selget päeva minevikust pärit tonte. „Sa ei taipa, mida mina ja ema oleme läbi elanud. Ma tahaksin rääkida, aga ei saa. See on liiga ohtlik.”

Bark soovis tõepoolest, et Mia talle kõik südame pealt ära räägiks, kuid ei saanud seda Alexile öelda.

Närke tasandik oli üle läinud mägiseks järvede ja metsaga maastikuks. Hälleforsist põhja pool sõitsid nad piki Svartälveni äärset teed, keerasid siis Jordbro poole ja siis vasakule Tyskmosseni suunas. Umbes kilomeeter maad väikesest Silvergruvani asulast eemal ootas neid kriminalistide ülemus Ali Kathami. Nad nägid juba eemalt piirdelinti, kriminalistide bussi ja helesinist Volkswagenit, sellist mudelit, et seda võis pidada veteraniks.

Kui nad autost väljusid, tuli Ali neile vastu. „Nii varases staadiumis ei oska ma veel kuigi palju öelda. See on imik. Titt, umbes kuu aega vana. Vanem daam, kes laiba leidis, on ülimalt vapustatud, nii et peaksite temaga leebed olema.”

Bark noogutas. Naine asutas kriminalistide bussist välja tulema. Tal oli müts peas, käes kindad ja purk Red Bulli, millega Rödeby oli teda tõenäoliselt kohvi asemel kostitanud. Bark läks naisele vastu ja pani ette, et nad võiksid politseiauto tagaistmele istuda, et ta saaks naiselt tunnistuse võtta.

Ta pani diktofoni käima. Berit Nilssoni isikukood näitas, et naisel on kaheksakümmend aastat auga täis. Ta nägi kümme aastat noorem välja ja liikus vaevata. „Nii jube asi! Pisike laps. Kes võis midagi nii kohutavat teha?” Berit judises üle kere ja Bark pani talle teki põlvedele. „Ma olen nii tänulik, et nad mu kõigepealt koju viisid, et ma saaksin kuivad riided selga panna. Tavaliselt ei lähe ma

kunagi üksinda rabasse. Kui ma mõnda sõbrannat endaga kaasa ei saa, katsun püsida laudtee lähedal, mis on sinna pandud selleks, et inimestel jalad märjaks ei saaks ja keegi läbi ei vajuks. Aga murakad olid nii ilusad. Mina, vana tobu, ei suutnud vastu panna. Ma ei märganudki, kui kaugele ma läinud olen, kui hakkasin äkitselt jääkülma vette vajuma.”

„On sul ikka veel külm?” küsis Bark. „Võime autol soojenduse sisse panna.” Kui naine oleks rabas laukasse vajunud, olnuks ime, kui ta oleks sealt omal jõul välja saanud.

„Praegu pole enam hullu midagi, sain märjad riided seljast ära. Aga kui mu jalad lihtsalt alt ära kadusid ja mingit pidet ei leidnud, arvasin muidugi, et mu viimne tunnike on käes. Jalad ja käed tuleb hästi kähku laiali ajada, seda teadsin ma juba väikesest peast. Mul õnnestus välja ronida ja pidin just hakkama raja poole roomama, kui nägin pisikest ... jalga.” Berit löi käed näo ette ja nuuksatas valjusti. „See oli imik, võib-olla umbes kuune või kahene. Kes oma lapsega sedamoodi teeb? Praegusel ajal on ju hoopis teised võimalused pisikese eest hoolitseda kui vanasti, kui abielus olemata last ootasid. Kuidas küll inimene loodud on, kui ta omaenda lapse ära uputab?”

„Mis sa tegid, kui beebit nägid?” sekkus Alex. Ta oli esiistmele istunud, mootori tühikäigul tööle pannud, et autos soe oleks.

„Ma ei lasknudki väiksekest lahti. Algul arvasin, et ta võib elus olla. Aga ta oli nii külm, ei hinganud. Tal olid kaltsud ümber ning väikese ripatsiga must kett kaelas. Kui rajani jõudsin, panin ta laudteele pikali. Arvasin et saan pisikese päästa. Proovisin talle õhku kopsudesse puhuda ja kahe sõrmega rinnakorvil südamemasaazi teha. See, kelle nimi on Ali, ütles, et see pole minu süü, et ma tegin kõik õigesti. Ma poleks saanud teda päästa.” Berit pühkis silma kippuvad pisarad ära. „Telefoni olin autosse unustanud ja õnn oli. Muidu poleks see töötanud ja ma oleksin surnuks külmunud. Helistasin üks-üks-kahte. Kiirabi käis kohal. Aga laipa nad

kaasa ei võtnud. Nentisid, et lapsuke on surnud. Nii kohutavalt kurb. Pisike laps!”

„Jah, see on jube,” lausus Bark oma leebeima häälega. „Saan aru, et see oli kindlasti vapustus.” Ta mässis mahalibisenud teki Beritile ümber. Naise peenikesed jalad värisesid ikka veel külmast. „On sul aimu, kelle laps see võiks olla?”

Berit näis järele mõtlevat. „Kas sinu arvates võib see olla keegi Hälleforsist või siit ümbrusest? Ma ei tea. Praegusel ajal on kõik nii eraldi, vanad omaette ja noored omaette. Mul ei ole lapsi ega lapselapsi ja ma ei tunne kedagi, kellel oleksid sülelapsed.”

Tunnistaja ülekuulamise lõpetanud, nägi Bark, et piirdelindi taga peatus punane Mustang, ja aimas kõige halvemat. Tema õde Kristina oli tegelikult ajakirjanik ning asunud kohaliku ajalehe juures vabakutselisena tööle. Viimastel aastatel oli ta juhtinud Kumlas ilusalongi Terve Sina, kuid pandeemia ajal oli klientide hulk kokku kuivanud ja ta pidi tegevuse lõpetama. Kohaliku ajalehe antud ülesanne, millest võis parimal juhul välja kasvada asendaja töökoht, ilmus vägagi sobival ajal.

Kristina Barklöv väljus autost ja tuli talle avasüli vastu, näol kõige vaimustunum ilme. Ta oli nii nende ema moodi: poolpikad seljal tantsisklevad juuksed ja tähnilised silmad, mis püüdsid meeelolusid ja valgust nagu Kristofferi enda omadki. Kristinat peeti ilusaks. Kristofferil oli raske otsustada, kuna Kristina oli ju tema õde.

„Vastus on ei,” ütles Bark, enne kui Kristina jõudis suudki lahti teha. „Liiga vara on midagi öelda. Regina Zimmermann teeb pärast lõunat avalduse, sinnamaani pead kannatust varuma.”

„Aga Kristoffer, palun ... Tead küll, mida see võimalus mulle tähendab. Ma tean, et te leidsite imiku. Üks minu salongi endine klient helistas ja vihjas.”

„Kes?” küsis Bark.

„Sina ei tohi seda küsida ja mina ei tohi allikat avalikustada. Tead ju küll!”

„Olgu, oleme siis vait. Kuidas elu ja armastusega lood on?”

Kristina tasandas hääle sosinaks. „Arvasingi, et küllap sa küsid. Morgan ja mina harjutame teineteise usaldamist. Mina kahtlustasin ju, et ta murrab truudust ... ja nüüd ütleb tema, et kui mina seda usun, võib ta vabalt murdagi. Kuidas ma saaksin siis teda usaldada?”

„Pead vist talle hullusärgi selga panema,” lipsas Kristofferil suust. See oli öeldud naljaks. Kuid Kristinal ei olnud naljasoont, polnud kunagi olnud.

„Kui sina ja Ella oleksite teraapias käinud, oleksite võib-olla ikka veel abielus!” ütles ta valju häälega.

„Õudne mõte,” ütles Kristoffer, kes ei tahtnud seda asja töö ajal Alexi, Ali ja Rödeby kuuldes arutada.

„Aga sina ju käisid teraapias? Pidid käima, kui tahtsid tööle edasi jääda. Sinu terapeudi nimi oli vist Mia Berger? Oli ta hea?”

Kristofferi arvates nüüd aitas. Keegi ei osanud nii passiiv-agressiivne olla ja närvi mustaks ajada kui Kristina siis, kui ennast sellest küljest näitas. Ometigi kaitseks Kristoffer teda oma elu hinnaga, kui vaja. „Minu meelest peaksid sa nüüd koju minema ja teleka ette istuma, et sa Zimmermanni avaldust maha ei magaks,” lausus ta ja enam-vähem lükkas Kristinat enda ees.

Kristina ajas sõrad vastu ja Kristoffer astus sammu tagasi. „Kes see naine seal helesinises autos on? Kas tema leidiski rabast imiku? Ma pean teda küsitlema!”

„Nüüd pead sa tõesti tagasi tõmbama ja aru saama, et politsei uurimine on tähtsam kui avalikkuse huvi juhtunu vastu. Tegu võib olla mõrva, tapmise või õnnetusjuhtumiga. Me ei tea. Sina võid tunnistajatega rääkida pärast seda, kui nad on üle kuulatud, aga mitte enne.”